DERS ÖZETİ · TİYATRO

Tiyatro

Tiyatro metninin temel unsurları, 1950 sonrası Türk tiyatrosunda gerçekçi, epik ve absürt anlayışlar; bir tiyatro metnini radyo tiyatrosuna dönüştürme adımlarını kapsar.

1 Temel Unsurlar

- Diyalog: kişiler arası karşılıklı konuşma.
- Sahne yönergesi: parantez içi yönlendirici metin.
- Çatışma: olay örgüsünü taşıyan karşıtlık.

2 Gerçekçi ve Epik Tiyatro

- Gerçekçi tiyatro: günlük hayata benzer, nedensel kurgu.
- Epik tiyatro: anlatıcı araya girer, düşündürür.
- İkisi de seyirciyle farklı ilişki kurar.

3 Absürt Tiyatro

- Olay örgüsü alışılmış mantığı takip etmez.
- Diyaloglar bazen anlamsız görünür.
- İnsanın yaşadığı anlamsızlığı sahneye taşır.

4 Radyo Tiyatrosuna Dönüştürme

- Sahne yönergelerini belirle.
- Görsel unsuru anlatıcı cümlesine çevir.
- Ses efekti ve müzik noktasını işaretle.
- Diyalogları sadeleştir, ton önemlidir.

5 Sık Karıştırılanlar

- Her metin trajedi/komedi değildir, dram da vardır.
- Sahne yönergesi replik değildir.
- Radyoda sahne yönergesi kaybolmaz, sese dönüşür.

Gerçekçi, Epik ve Absürt Tiyatro Karşılaştırması

Anlayış	Seyirciyle İlişki	Olay Örgüsü Mantığı
Gerçekçi tiyatro	Özdeşleşme sağlar	Günlük hayata benzer, nedensel
Epik tiyatro	Düşündürür, uzaklaştırır	Anlatıcı/yazı araya girer
Absürt tiyatro	Şaşırtır, sorgulatır	Alışılmış mantığın dışındadır

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Tiyatro: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 ÖRNEK 1 · SAHNE YÖNERGESİ

Aşağıdakilerden hangisi bir tiyatro metninde sahne yönergesine örnektir? A) "Neden bana sormadın?" B) (Ayşe mektubu masaya hızlıca bırakır.) C) "Dayanacak gücüm yok." D) "Haklısın."

1. A, C, D kişilerin söylediği repliklerdir.
2. B'de parantez içinde oyuncunun hareketi anlatılır.
3. Bu, oyuncuya yönelik yönlendirici bilgidir.

Cevap: B

ÖRNEK 2 ÖRNEK 2 · GERÇEKÇİ TİYATRO

Bir oyun, bir ailenin günlük geçim sıkıntısını gerçeğe yakın biçimde, nedensel bir kurguyla anlatıyor. Bu oyun hangi anlayışa yakındır?

1. Günlük hayata benzer kurgu gerçekçi tiyatronun özelliğidir.
2. Seyirciyle özdeşleşme kurma hedeflenir.
3. Epik veya absürt tiyatronun mantığı burada yoktur.

Cevap: Gerçekçi (realist) tiyatro

ÖRNEK 3 ÖRNEK 3 · EPİK TİYATRO

Bir oyunda anlatıcı sahneye girip seyirciye olayı yorumlatacak sorular soruyor. Bu, hangi anlayışın özelliğidir?

1. Anlatıcının araya girmesi epik tiyatroya özgüdür.
2. Amaç seyirciyi duygusal özdeşleşmeden uzaklaştırmaktır.
3. Seyirci olayı eleştirel bakışla izler.

Cevap: Epik tiyatro

ÖRNEK 4 ÖRNEK 4 · RADYO TİYATROSU DÖNÜŞÜMÜ

"Mehmet, pencereyi açar ve dışarıya bakar." cümlesini radyo tiyatrosuna uygun anlatıcı cümlesine çevir.

1. Önce görsel hareketi belirle: pencere açma, dışarı bakma.
2. Anlatıcı cümlesine çevir ve ses efektini ekle.
3. Örnek: Anlatıcı: "Mehmet pencereyi açtı, dışarıyı süzdü." (+ pencere sesi efekti)

Cevap: Anlatıcı: "Mehmet pencereyi açtı, dışarıyı süzdü." (+ pencere sesi efekti)

ÖRNEK 5 ÖRNEK 5 · ABSÜRT TİYATRO

Bir oyunda karakterler birbirine anlamsız görünen, mantık sırası takip etmeyen cümleler söylüyor. Bu oyun hangi anlayışa örnektir?

1. Alışılmış mantık sırasının bozulması absürt tiyatronun özelliğidir.
2. Anlamsız görünen diyaloglar bilinçli bir seçimdir.
3. İnsanın yaşadığı anlamsızlık duygusu sahneye taşınır.

Cevap: Absürt tiyatro

TAHTA

12. Sınıf · Edebiyat

MİNİ TEST

Tiyatro: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: Tarih: Doğru / Yanlış:

1. **Tiyatro metninde kişiler arasındaki karşılıklı konuşmaya ne denir?**

A) Sahne yönergesi **B)** Diyalog
C) Çatışma **D)** Anlatıcı

2. **Parantez içinde verilen, oyuncunun hareketini belirten metne ne denir?**

A) Didaskali (sahne yönergesi)
B) Replik
C) Monolog
D) Çatışma

3. **Olay örgüsünü ileri taşıyan, kişiler arasındaki karşıtlığa ne denir?**

A) Diyalog **B)** Sahne yönergesi
C) Çatışma **D)** Replik

4. **Seyirciyle özdeşleşme kurmayı hedefleyen anlayış hangisidir?**

A) Epik tiyatro **B)** Absürt tiyatro
C) Gerçekçi tiyatro **D)** Kukla oyunu

5. **Seyirciyi olaydan uzaklaştırıp düşündürmeyi hedefleyen anlayış hangisidir?**

A) Gerçekçi tiyatro **B)** Komedi
C) Trajedi **D)** Epik tiyatro

6. **Diyalogların bazen anlamsız göründüğü, mantık sırası izlemeyen anlayış hangisidir?**

A) Gerçekçi tiyatro **B)** Epik tiyatro
C) Absürt tiyatro **D)** Dram

7. **Radyo tiyatrosu nedir?**

A) Yalnızca ses yoluyla canlandırılan tiyatro türüdür
B) Sahnede kostümle oynanan oyundur
C) Yazılı bir şiir türüdür
D) Sessiz sinema oyunudur

8. **Radyo tiyatrosuna dönüştürürken sahnedeki görsel hareket neye dönüşür?**

A) Kaybolur
B) Başlığa
C) Dipnota
D) Anlatıcı cümlesine veya ses efektine

9. **"Her tiyatro metni trajedi ya da komedidir" ifadesi için ne söylenebilir?**

A) Tamamen doğrudur
B) Eksiktir, dram ve epik/absürt tiyatro gibi anlayışlar da vardır
C) Sadece absürt tiyatro için geçerlidir
D) Sadece radyo tiyatrosu için geçerlidir

10. **Yazılan bir radyo tiyatrosu metni sınıfta nasıl sunulur?**

A) Bilişim teknolojileriyle seslendirilip sunularak
B) Sessizce okunarak
C) Yalnızca yazılı olarak teslim edilerek
D) Resim çizilerek

Cevap anahtarı

1. B · Diyalog, kişiler arasında geçen karşılıklı konuşmadır.

2. A · Sahne yönergesi oyuncunun hareketini belirtir.

3. C · Çatışma, kişiler ya da kişi-durum arasındaki karşıtlıktır.

4. C · Gerçekçi tiyatro günlük hayata benzer, nedensel bir kurgu sunar.

5. D · Epik tiyatro anlatıcı veya yazılarla seyirciyi uzaklaştırır.

6. C · Absürt tiyatro, insanın yaşadığı anlamsızlığı sahneye taşır.

7. A · Radyo tiyatrosu, görsel unsur olmadan yalnızca sesle canlandırılır.

8. D · Görsel hareket, anlatıcı cümlesi veya ses efektiyle aktarılır.

9. B · Dram, epik tiyatro, absürt tiyatro gibi başka anlayışlar da bulunur.

10. A · Metin, bilişim teknolojileri kullanılarak seslendirilip sınıfta sunulur.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:
tahtaapp.com/blog/dersler/12-sinif-edebiyat-5-unite-tiyatro-konu-anlatimi